

Queer-sensitieve zorg¹

Een ervaringsverslag van het protestantse universiteitspastoraat in Mainz

Veel twintig- en dertigjarige studenten zijn op zoek naar queer-vriendelijke plaatsen op de universiteit. In Mainz komt een flink aantal van hen naar de spreekuren van het Protestants Universitair Pastoraat (ESG) voor queer-sensitieve counseling. Sommigen worstelen met hun coming-out als homo, anderen hebben vragen over transgender en wat de Bijbel daarover zegt, of ze zijn op zoek naar een zegening voor paren van hetzelfde geslacht. In het jaar 2025 zouden we eigenlijk verder moeten staan in de omgang met homoseksuele mensen en zouden ze hun leven op een natuurlijke manier en zonder angst moeten kunnen leiden. In plaats daarvan ervaren ze hoe autocraten en dictators over de hele wereld rechten tegenhouden die al zijn verworven voor de queer gemeenschap en anti-queer verhalen promoten.² Rechts-populistische partijen en groeperingen winnen in heel Europa en de rest van de wereld aan kracht. Daarmee stijgt ook de afwijzing van migranten en minderheidsgroepen. Vaak voelen vooral jongeren zich tot deze Rechts-populistische partijen en groeperingen aangetrokken. Dit schrikt mensen uit minderheidsgroepen af.

In dit verslag schrijf ik over mijn ervaringen als openlijk lesbische en queer pastor en universiteitspastor. Het is een voorbeeld uit de praktijk in Mainz/Duitsland.

Verduidelijking van termen

Queer

Oorspronkelijk was de term *queer* in het Engels een denigrerende term voor LGBTQIA+- mensen en iedereen die 'anders' is in termen van hun seksualiteit of genderidentiteit. Queer

betekent zoiets als 'raar', 'pervers', 'vreemd', 'gek'. Sinds de jaren 1980 en 1990 hebben LGBTQIA+-mensen de term omgezet in een positieve bron voor zichzelf. In dit opzicht dient queer als zelfbeschrijving voor iedereen in de gemeenschap die zichzelf niet positioneert als cis³ en/of heteronormatief in termen van hun

seksuele en genderidentiteiten. Hier zijn ook strategische redenen voor om gezamenlijk te kunnen pleiten voor acceptatie en gelijkheid in de politiek, het maatschappelijk middenveld en religieuze gemeenschappen (Söderblom, 2024: 24 f.).

Queer-sensitief

Voor mij betekent queer-sensitief zijn dat ik gevoelig ben voor het feit dat queer-mensen leven en werken in de kerk en de samenleving en dat ze als beroepskracht of vrijwillig betrokken zijn bij alle gebieden van het openbare leven. Bovendien betekent queer-sensitief zijn dat je je realiseert dat queer en religieus geen tegenpolen zijn.

Queer-sensitief zijn betekent ook queer-mensen in kerken en religieuze gemeenschappen een gelijkwaardige stem geven en laten zien dat lesbiennes, homo's, biseksuelen, non-binair, transgenders en interseksuele mensen net als ieder ander deel uitmaken van Gods schepping en dat zij in al hun diversiteit en verscheidenheid naar Gods beeld zijn gemaakt. Voor mij gaat queer-sensitief werken hand in hand met de verplichting om tegelijkertijd diversiteit-sensitief te werken. Dit betekent dat mensen, ongeacht hun huidskleur, afkomst, religie en wereldbeeld, lichamelijke en geestelijke beperkingen, genderidentiteit of seksuele geaardheid, leven en werken op alle terreinen van het openbare leven en betrokken zijn bij betaald werk of vrijwilligerswerk.

Gevoelig zijn voor diversiteit betekent mensen in al hun diversiteit respecteren – precies zoals ze zijn – en hen accepteren als een gelijkwaardig deel van Gods goede schepping.

Diversiteitsgevoelig zijn betekent ervoor zorgen dat mensen voorbij de dualistische catego-

Josephine Haas, Anja Zimmermann

rieën van normaal en anders, juist en fout, goed en kwaad, blank en zwart, homo en hetero, cis en trans worden bekeken en dat theologie en kerkconcepten eindelijk afscheid nemen van de norm van middelbare leeftijd, middenklasse, man, heteroseksueel en blank.

Context

De kamers van de protestantse studentengemeenschap in Mainz liggen tegenover de universiteitscampus, op ongeveer vijf minuten afstand. Er zijn drie kantoren, drie evenementenruimtes, een moderne kerk en een bar. Er is een pastor, een adviseur voor internationale studenten, een secretaresse en een conciërge. Alleen de pastor heeft een fulltime baan. Het personeel en het budget worden betaald door de Evangelische Kirche in Hessen en Nassau (EKHN), een protestantse deelkerk van de Evangelische Kirche in Duitsland (EKD). We werken dus onafhankelijk van de universiteit, zowel financieel als inhoudelijk.

Het queer-vriendelijke werk van de protestantse studentengemeenschap is zichtbaar

aan de universiteit van Mainz. In de kerk en in alle werkruimtes hangen posters. In witte letters staat op een progressieve regenboogvlag: 'Queer-friendly ESG!'.

Een paar jaar geleden besloten studenten van de ESG Council (studentenkerkraad) in Mainz unaniem om overal zulke posters op te hangen. Waarom? Omdat velen van hen, ongeacht hun seksuele of genderidentiteit, homofobe en transvijandige opmerkingen en preken hebben meegemaakt in hun kerkgemeenschappen of andere gebedshuizen. Religieus gelegitimeerde discriminatie komt nog regelmatig voor. Zelfs in 2025 protesteren studenten hiertegen. Ze zijn solidair met homo's of zijn zelf homo. En ze laten zichtbaar en hoorbaar zien: het universiteitspastoraat in Mainz is een veilige plek! Iedereen wordt hier gerespecteerd. Theologiestudent Paul zegt namens de groep: 'Ieder mens is geschapen naar Gods beeld - ongeacht afkomst, huidskleur, genderidentiteit, lichamelijke en geestelijke beperking of seksuele geaardheid. Daar komen wij voor op!'⁴

Dit standpunt staat niet alleen op de posters en in de sociale media, maar ook in een misserieverklaring die studenten hebben opgesteld. Hierin beloven studenten op te komen voor diversiteit en filantropie en zich te verzetten tegen alle vormen van discriminatie, haat en geweld. 'Want,' vervolgt Paul, 'Jezus van Nazareth beschermde ook de gemarginaliseerden en riep mensen op om respect en aandacht te tonen.'

Veel studenten komen daarom graag naar ESG en vinden het een gastvrije en veilige plek. Anderen komen echter niet naar ESG, juist omdat ze uit een charismatische en nogal conservatief-evangelische context komen. Zij

hebben vaak een andere houding ten opzichte van diversiteit en homoseksualiteit. Af en toe is het mogelijk om hierover controversiële discussies te voeren in paneldiscussies. Dit is vermoeiend voor alle partijen. Toch moeten de ontmoetingsruimtes voor iedereen open worden gehouden om de dialoog gaande te houden.

Queer-sensitieve counseling en regenboogdiensten in Mainz

Als studentenpastor en counselor ben ik verantwoordelijk voor de inhoud van het programma en voor de pastorale zorg en counseling aan de universiteit in Mainz. De studenten weten dat ik openlijk lesbisch en queer ben. Ze komen graag naar me toe voor counseling met hun vragen en problemen over anders-zijn en homoseksualiteit. Ze vertrouwen me. Door mijn eigen ervaringen met discriminatie kan ik me goed inleven en solidair zijn (Söderblom 2023; Söderblom, 2024). Maar queer-sensitieve counseling kan ook geboden worden door anderen die zelf geen homo zijn. Het belangrijkste is dat ze respectvol met queer-mensen omgaan en hen niet veroordelen.

Ik bied dit queer-sensitieve werk in Mainz niet alleen aan. Ik werk nauw samen met het katholieke universiteitspastoraat. Alle studentenpastors werken op een queer-vriendelijke en diversiteitgevoelige manier. Samen maken we deel uit van een netwerk van verschillende groepen in de queer-gemeenschap & bondgenoten. We plannen meerdere keren per jaar evenementen en regenboogdiensten voor IDAHOBITA (Internationale Dag tegen Homo-, Bi-, Tans-, Inter- en A-Gender-Phobia) (17 mei), Queer Pride (juni/juli), Coming Out Day (11 oktober) en T-DoR (Trans Day of Remembrance)

(20 november). We werken samen met joodse, islamitische, boeddhistische en atheïstische queer mensen en de 'Rainbow Refugees' en afhankelijk van de gelegenheid vormen we nieuwe allianties. Dit geeft ons een grote zichtbaarheid in de stedelijke samenleving en op de universiteit.

Drie principes zijn belangrijk voor ons:

1. queer en religieus gaan goed samen!
2. 'Faithspace must be safe space!' Een geloofsplek moet een veilige ruimte zijn.
3. 'Nothing about us without us!' Dit gaat over het principe dat queer issues besproken moeten worden *met* queer mensen en niet zonder hen, zoals lange tijd het geval was in veel kerken.

Queer-sensitieve regenboogkerkdiensten

Voltijdse medewerkers en studenten van de ESG in Mainz vierten regelmatig queer-sensitieve regenboogdiensten met veel samenwerkingspartners. Dergelijke diensten worden ook in andere steden in Duitsland gehouden. Wat bedoelen de deelnemers hiermee? Wat student Mia zegt: 'Queer-sensitieve regenboogdiensten zijn heel speciale diensten voor mij. Ze richten zich op de levens- en geloofservaringen van queer-mensen en eren de diversiteit van hun gender- en seksuele identiteiten. Ik ervaar een gastvrije en hartelijke sfeer in deze diensten. Er is bijvoorbeeld altijd een champagnereceptie voorafgaand aan de dienst. Daarna is het voor sommige mensen veel gemakkelijker om naar de kerk te gaan. Dit komt omdat velen in hun leven ambivalente ervaringen met kerk en geloof hebben gehad.'⁵

De regenboogkerkdiensten in Mainz zijn expliciet gericht op lesbiennes, homo's, biseksuelen, transgenders en interseksuelen, queer,

a-seksuele mensen (LGBTIQA+) en hun familieleden, vrienden en supporters.

Het doel is om een gemeenschap te creëren waarin iedereen zich welkom en geaccepteerd voelt. Regenboogdiensten stellen een duidelijk teken tegen alle vormen van misantropie en discriminatie en bevorderen een begrip van spiritualiteit en geloof dat mensen gelijk behandelt, ongeacht hun seksuele en genderidentiteit.

In een regenboogdienst wordt aandacht besteed aan gendergevoelig en machtskritisch taalgebruik dat zowel in het spreken over God als over mensen rekening houdt met diversiteit. Daartoe worden sekse-gebonden liturgieën en gebeden herschreven en worden liedteksten indien nodig geherformuleerd. Bijbelteksten worden gequeerd, dat wil zeggen ze worden gelezen vanuit een queer perspectief en gerelateerd aan queer levensomstandigheden (Söderblom, 2020: 11-72).

Holistische formats zoals leercirkels met interactieve, creatieve en symbolische elementen, bijbellezingen, meditaties, *slam poetry*-bijdragen en individuele zegeningen spelen een centrale rol in de regenboogdiensten. De thema's van de regenboogdiensten weerspiegelen de realiteit van het leven en de spirituele behoeften van queer-mensen en worden ingebracht door queer-mensen zelf. Het direct horen van queer-stemmen en verhalen van queer-mensen in plaats van praten over queer-mensen is onderdeel van het basisidee van de regenboogdiensten in Mainz.

Doelstellingen van de regenboogdiensten

- Plan en vier diensten van de queer-gemeenschap voor de queer-gemeenschap.
- Een respectvolle en gastvrije ruimte creëren

voor queer-mensen, hun families en supporters.

- Een spiritueel thuis bieden waar iedereen met waardigheid en respect wordt geaccepteerd en zich veilig voelt.
- Kerkdiensten aanbieden waarin zowel de liturgische taal als de inhoud en de vormen queer-sensitief en inclusief zijn.
- Gebruik diversiteit en toegankelijkheid in een aanbiddingstaal, bij Gods- en mensbeelden
- Fragmenten uit queer-levensverhalen vertellen in het licht van Bijbelse verhalen en Bijbelverhalen in verband brengen met queer-leefwerelden, zodat waardering gevoeld kan worden en er ruimtes van hoop kunnen ontstaan.
- Feministische, machtskritische en queer-theologische inhoud op een laagdrempelige en begrijpelijke manier aan de orde stellen in liturgieën en preken, bemiddelingen en uitspraken en deze relateren aan de alledaagse leefwereld van queermensen en hun achterban.
- Queer herlezingen van Bijbelverhalen presenteren en queer-vijandige en seksistische teksten (*Text of Terror*) deconstrueren en hermeneutisch categoriseren.
- Kritiek leveren op anti-queer- en anti-transkerkelijke doctrines en theologische verklaringen.
- Een bevrijdende, bemoedigende en homovriendelijke boodschap verkondigen

Casestudie: Leyla uit Syrië

We streven naar een diversiteit- en queer-sensitieve aanpak in alle diensten die het universiteitspastoraat aanbiedt. Uitdagingen van antiracisme, antisemitisme en vijandigheid tegenover moslims komen ook regelmatig aan bod in onze discussies.

Hier volgt een concrete casestudy:

Leyla⁶ is lesbisch, christen, van kleur en komt uit Syrië. In haar familie en gemeenschap in Syrië kan ze niet openlijk leven als lesbische vrouw. Homoseksualiteit wordt ook veroordeeld in christelijke kringen in Syrië en wordt gezien als ziek, zondig of tegen God.

In Duitsland woonde ze als asielzoekster voornamelijk met jonge mannelijke Syriërs en Afghanen in een opvangcentrum. Ze voelde zich er niet veilig. Ze is christen te midden van moslims, vrouw te midden van mannen, queer te midden van heteromannen en als ongetrouwde vrouw wordt ze door sommige mannen als speelbal beschouwd. Niet alleen tijdens haar vlucht, maar ook in Duitsland heeft ze te maken gehad met aanrandingen en seksueel geweld. Haar partner in Syrië is inmiddels uitgehuwelijkt. Haar ouders hebben haar onder druk gezet om de familie niet te schande te maken.

In Duitsland wordt Leyla als Syrische die nauwelijks Duits spreekt en als persoon van kleur en vluchteling in openbare ruimtes met scepsis bekeken en onderworpen aan verbale en fysieke aanvallen. Ze voelt zich alleen veilig bij de *Rainbow Refugees* in Mainz, in een queerbar en bij mij in de counseling sessie. Haar kansen om asiel te krijgen zijn sterk vermindert door de nieuwe federale regering. Het *Rainbow Refugees*-netwerk stuurde haar naar mij voor counseling omdat ze op zoek was naar christelijke steun.

Het voorbeeld van Leyla laat zien hoe verschillende vormen van discriminatie intersectioneel op elkaar inwerken: misogynie, queerofobie, racisme, verdediging van het christendom als minderheidsgodsdienst in Syrië, vijandigheid

tegenover vluchtelingen in Duitsland. Het is een complex web van geweld en discriminatie dat niet alleen Leyla in Duitsland onderdrukt en beschadigt. Diversiteitsgevoelige pastorale zorg en counseling kan dit gewelddadig web niet vernietigen. Maar ze zijn zich er wel van bewust en proberen het zichtbaar en voelbaar tegen te gaan, namelijk door gastvrijheid, respect, menselijkheid en waardering voor de persoon ongeacht afkomst, huidskleur, genderidentiteit, fysieke en mentale beperkingen, religieuze overtuiging en seksuele geaardheid. Ik bied Leyla een redelijk veilige ruimte om te praten. Ik luister, stel vragen, reageer op wat ze zegt, ben stil als er niets meer te zeggen valt en begeleid haar een stukje op haar weg. Leyla en vele anderen vinden dit niet vanzelfsprekend en het betekent veel voor haar.

Conclusie

Ik sluit af met vijf punten die volgens mij centraal staan in queer en diversiteit-sensitieve pastorale zorg.

1. Pastorale kwaliteiten

De kwaliteiten van de studentenpastor zijn van belang voor de ontwikkeling van queer- en diversiteitssensitieve pastorale zorg. Als deze studentenpastor empathisch is en openstaat voor kwesties met betrekking tot migratie/vluchteling, huidskleur, genderidentiteit, seksuele geaardheid en handicap, dan zal dit weerspiegeld worden in hun houding en handelingen.

Respect, waardering en begrip voor de speciale uitdagingen van mensen uit minderheidsgroepen maken het mogelijk om een diversiteitsvriendelijke sfeer te creëren. Op deze manier kan een vertrouwelijke ontmoetingsruimte worden geboden waarin lijden, pijn

en conflictueuze ervaringen net zo welkom zijn als levensvreugde, hoop en dromen. Met behulp van vertrouwelijkheid en gastvrijheid wordt een 'veiliger ruimte' gecreëerd. Helaas is het nooit helemaal veilig – dat kan niemand garanderen.

Diversiteitsvriendelijke studentenpastores kunnen zelf afkomstig zijn uit minderheidsgroepen of uit de meerderheidssamenleving en even professionele pastorale ondersteuning bieden. Alle pastorale zorg moet immers gevoelig zijn voor diversiteit

Dit betekent dat studentenpastores er altijd vanuit moeten gaan dat mensen die pastorale zorg zoeken van kleur kunnen zijn, homo's, vluchtelingen, van een andere afkomst, een andere religieuze overtuiging hebben of leven met een handicap of vragen, zorgen of uitdagingen met zich meebrengen.

Een professionele houding die de hulpvrager onvoorwaardelijk erkent voor wie hij is, is cruciaal. Het gaat dus om het bewaren van een balans tussen nabijheid en afstand, empathie en rolreflectie, begrip en onderzoekend vragen en je aanpassen aan de zorgen van de ander. Counselors moeten zich bewust zijn van en nadenken over hun eigen vooroordelen en reserves ten opzichte van minderheidsgroepen. En ze moeten zich ervan bewust zijn dat persoonlijke pijn en triggerpoints, overdracht en projecties hun counselingwerk kunnen beïnvloeden. Bovendien erkennen queer en diversiteitsgevoelige studentenpastores dat mensen uit minderheidsgroepen een verhoogd risico lopen op minderheidsstress als gevolg van uitsluiting en andere ervaringen van discriminatie (Meyer, 1995). Minderheidsstress is chronische stress die zich fysiek, mentaal en emotioneel manifesteert en vaak veroorzaakt

wordt door ernstige traumatisering zoals geweldservaringen.

Diversiteitsgevoelige studentenpastores zijn zich ervan bewust dat mensen uit minderheids-groepen, homoseksuele mensen en mensen met een lichamelijke en/of geestelijke beperking vaak marginalisatie en devaluatie hebben ervaren, vooral in een kerkelijke omgeving, en daarom argwanend reageren op christelijke kerkdiensten. Ze begrijpen dat stress bij minderheden hen vatbaarder maakt voor middelen-misbruik, zelfhaat en/of auto-agressief gedrag. Diversiteitssensitief pastoraat betekent in dit opzicht dat pastorale zorgverleners informatie verwerven over deze onderwerpen en er zich op een persoonlijke en gefundeerde manier tegenover verhouden.

2. Verhalen vertellen

Mijn ervaring is dat het belangrijk is dat mensen met een hulpvraag kleinere of grotere fragmenten uit hun levensverhaal kunnen vertellen. Zo kunnen ze hun persoonlijke kijk op hun leven uitdrukken. Ze ervaren dat er naar hen geluisterd wordt en dat hun visie niet gedevalueerd wordt. Het werken met levensverhalen is een centrale bouwsteen in counselingssessies. Want elk levensverhaal is uniek, onmiskenbaar en creëert identiteit.

Mensen uit minderheidsgroepen ervaren echter vaak precies het tegenovergestelde. Als ze over hun ervaringen en ambities praten, ervaren ze vaak afweer, onbegrip of vervreemding. Anderen reageren onzeker of agressief. Dit voorkomt dat mensen begrip en medeleven ervaren wanneer ze iets persoonlijks over zichzelf delen. Het gevolg is dat vooral queer-mensen niets meer over zichzelf vertellen of onderling publieke en geheime codes

gebruiken en/of een dubbelleven leiden, zoals Leyla uit Syrië. Wanneer queer en diversiteitssensitieve hulpverleners met interesse en mededogen luisteren terwijl queer-mensen en andere minderheden over hun leven praten, kan er vertrouwen groeien. Bijbelse verhalen, psalmwoorden, een gebed of zegening kunnen dan ook worden aangeboden als reactie op levensverhalen – maar nooit opgelegd.

3. Wederkerige relaties

Relaties zijn een fundamentele dimensie van het leven. Mensen zijn ervan afhankelijk. Veel mensen uit minderheidsgroepen hebben echter in de loop van hun leven meegemaakt dat relaties werden verbroken als ze bijvoorbeeld uit de kast kwamen als queer, vluchteling, moslim, joods, gehandicapt of iets anders. In dit opzicht is het een centrale pastorale taak om respectvol en gelijkwaardig met relaties om te gaan. Maar queer en diversiteitssensitief pastoraat erkent ook dat niet elk pastoraal gesprek succesvol is. Misverstanden, sfeerverstoreningen, onduidelijke afspraken, inhoudelijke, culturele, taalkundige of zelfs non-verbale factoren kunnen een hulpverleningsrelatie blokkeren of onderbreken. Zelfs een diversiteitgevoelige houding kan dit niet altijd voorkomen. Falen en mislukte gesprekken maken daarom deel uit van de dagelijkse counseling. Studentenpastores moeten dit verdragen en ermee blijven werken. Ze leven zelf in de hoop dat wat ze doen en laten versterkend en helpend is. Garanties zijn er niet. Het effect van pastorale zorg is niet controleerbaar. Het wordt vol vertrouwen overgelaten aan de kracht van de Heilige Geest.

4. School voor zelfrespect en sociaal-politieke actie

Queer and diversiteitssensitieve pastorale begeleiding kan gezien worden als een taal-school voor bevrijdende beelden, symbolen en woorden. Het helpt ervoor te zorgen dat ervaringen verteld kunnen worden zonder angst en schaamte en dat gevoelens zoals pijn, verdriet of wanhoop getoond mogen worden in een veilige resonantieruimte. Mededogen (compassie) en solidariteit van de begeleider zijn hierbij belangrijk. Ze vereisen mededogen in plaats van het creëren van asymmetrieën of objectivering door medelijden.

Queer en diversiteitssensitieve pastorale zorg verbindt ook pijnlijke levenservaringen met sociaal-politieke ontwikkelingen en structurele uitdagingen. Hierdoor worden persoonlijke ervaringen van lijden in een bredere context geplaatst en niet langer beoordeeld als een persoonlijk falen. In die zin helpt diversiteitgevoelig pastoraat om discriminerende houdingen, waarden, normen en attributies te herkennen en te analyseren. Dit helpt mensen om woorden te vinden voor hun persoonlijke situatie en erover na te denken in de context van sociaal-politieke omstandigheden. Dit stelt hen in staat en sterkt hen om hun alledaagse ervaringen te herkennen, niet als persoonlijke mislukkingen, maar als voorbeelden van racisme, antisemitisme, queerofobie of op groepen gebaseerde misantropie. In dit opzicht is queer en diversiteitgevoelig pastoraat ook profetisch en partijdig pastoraat. Het doel is om een einde te maken aan onrecht en discriminatie en om een sociaal-politieke transformatie mogelijk te maken die rechtvaardigheid en gelijkheid voor iedereen garandeert.

5. Gastvrije en inclusieve plaatsen

Waarnemen, luisteren en niet oordelen zijn sleutelcompetenties, niet alleen voor pastorale werkers, maar voor gastvrije en inclusieve plaatsen in het algemeen. Mensen en zaken worden niet in hokjes geplaatst. In plaats daarvan worden bijzondere en verrassende dingen aangemoedigd met nieuwsgierige en open zintuigen. En mensen ervaren dat geloof en twijfel, diversiteit en streven naar gelijkheid niet tegenstrijdig zijn. Integendeel, ze horen bij elkaar. Nieuwe wegen kunnen worden uitgeprobeerd. Er is ruimte voor creativiteit en experiment. Op deze manier worden mensen gezien als subjecten en experts van hun levensverhaal en niet alleen als objecten van therapie en maatschappelijk werk. Dit is een beslissende verandering van perspectief.

Ik ben ervan overtuigd dat de omgang met diversiteit en met mensen uit minderheidsgroepen een lakmoesproef is voor de vraag hoe religieuze gemeenschappen omgaan met mensen die om wat voor reden dan ook anders zijn. De belangrijkste ervaring is deze: Wanneer mensen binnen en buiten religieuze plaatsen als gelijken samenkomen en elkaar respecteren, hebben ze samen plezier en leren ze van elkaar. Ze lachen en huilen, praten en luisteren, bidden en klagen, prijzen, rouwen en vieren. Ze vormen verhalengemeenschappen en delen de hoop op verandering. En ze ervaren: Je bent niet alleen. <

Literatuur

- Meyer, I.H. (1995). Minority Stress and Mental Health in Gay Men. *Journal of Health and Social Behaviour*, (36), 38-56.
- Söderblom, K. (2020). *Queer theologische notities*. Nieuwegein.
- Söderblom, K. (2023). *Queersensible Seelsorge*. Göttingen: Vandenhoeck & Ruprecht.
- Söderblom, K. (2024). *Queer Affirming Pastoral Care*. Göttingen: Vandenhoeck & Ruprecht.

Noten

- 1 Dit artikel werd vertaald uit het Duits door Anne Gessler.
- 2 Vgl. bijv. David Ehl (1 april 2025): Trump's campagne tegen diversiteit en inclusie, Deutsche Welle Online: <https://www.dw.com/de/usa-trump-gegen-vielfalt-und-inklusion-transper-sonen-lgbtq-dei-v2/a-72108605> (geraadpleegd op 16 mei 2025).
- 3 De term 'cis', afkorting van 'cisgender' of 'cisgender', verwijst naar alle mensen die zich identificeren met het geslacht dat hen bij de geboorte werd toegewezen. Cis-normatief betekent de norm om cisgender te zijn.
- 4 Cf. notulen van gesprek met Paul van 8 april 2025, die ik in mijn bezit heb.
- 5 Cf. notulen van gesprek met Mia op 4 april 2025, die ik in mijn bezit heb.
- 6 Leyla is een pseudoniem.